

Leemmoskee legt het af tegen beton

Salafisten keren zich tegen de wereldberoemde Malinese moskeeën van modder en bouwen fantasieloze kolossen

Marnel Breure

BAMAKO/MOPTI, MALI

In de dorpen langs de asfaltweg van Segou naar Mopti – de belangrijkste doorgangsroute naar Noord-Mali – heeft zich sluipenderwijs een opvallende verandering voltrokken. De lemen moskeetjes die Mali wereldfaam hebben bezorgd, zijn bijna allemaal vervangen door fantasieloze betonconstructies van dertien in een dozijn.

Die nieuwe moskeeën zijn de afgelopen twintig jaar met Arabisch geld gebouwd door organisaties die een orthodoxe vorm van islam of salafisme willen verspreiden.

Al Faroek, een organisatie die in Mopti zetelt, heeft met hulp van Katar en Saoedi-Arabië meer dan tweehonderd gebedshuizen neergezet. Woordvoerder Issiaka Cissé beweert dat dit niet meer is dan een nevenactiviteit: “Al Faroek is van huis uit een hulporganisatie die vooral actief is op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg. We hebben die betonnen moskeeën alleen maar gefinancierd omdat lemen gebouwen nogal rommelig en niet erg duurzaam zijn.”

Al Faroek werkt zeer nauw samen met het Agentschap van Afrikaanse Moslims (AMA), opgericht in Koeweit en actief in meer dan dertig Afrikaanse landen. Maar Ibrahim Coelibaly van AMA is een stuk explicieter over de religieuze motieven achter het ontwikkelingswerk van organisaties als Al Faroek: “Wij verkondigen de enige ware islam, gebaseerd op het leven van de profeet Mohammed. De moslims in deze streek geven zich over aan allerlei obscure praktijken. Ze drinken alcohol en beschermen zich met heidense amuletten. Die amuletten worden tijdens de bouw ook in hun moddermoskeeën verwerkt. Onze predikers trekken de dorpen in om de mensen er bewust van te maken dat ze regelrecht in de hel belanden als ze aan dat soort gewoonten vasthouden. Gelukkig past de bevolking haar gedrag beetje bij beetje aan.”

Bepaalde wijken van Mopti, dat nog voor de grens met de noordelijke woestijn ligt, worden inmiddels gedomineerd door salafisten, die een hecht en invloedrijk netwerk vormen. Issiaka Cissé van Al Faroek is hulp-imam van een grote salafistische moskee, de hoofdimam is tevens directeur van het islamitisch lyceum aan de overkant van de straat. De leerlingen krijgen er – naast het onvermijdelijke koran-onderricht – ook wiskunde, Frans en Engels. Maar de meisjes zitten gescheiden van de jongens en zijn al-

De Grote Moskee van Djenné in Mali is het grootste van leem gemaakte gebouw ter wereld. FOTO EPA

lemaal gehuld in lange zwarte gewaden, vaak met een gezichtssluier die alleen de ogen vrijlaat. Een situatie die tien jaar geleden ondenkbaar zou zijn geweest.

Lamine Konaké, imam van de wereldberoemde leemmoskee van Mopti, ziet de teloorgang van de tolerante Malinese islam met lede ogen aan. “Gebedshuizen zijn er om mensen te verenigen, maar het salafisme zorgt voor onenigheid

tussen moslims onderling. In veel dorpen ontstaan conflicten rondom de komst van de nieuwe moskeeën. Ik zeg niet dat alle salafisten gewelddadig zijn, maar de djihadisten die het noorden van Mali bezet hebben gehouden, komen uit dezelfde stroming voort.”

Tegenstanders van de salafistische islam beroepen zich vaak op de gedachte dat orthodoxe moslims als wegbereiders van radicale djihad-

‘Moslims hier geven zich over aan obscure praktijken; ze belanden regelrecht in de hel’

strijders functioneren: het een leidt gemakkelijk tot het ander. Zoals in het dorp Soufouroulaye in de periferie van Mopti, waar onder auspiciën van AMA een moskee met een madrassa (koranschool) verrees. Nadat een salafistische prediker, actief in hetzelfde dorp, zich begin 2013 had aangesloten bij de djihadisten die op het punt stonden Mopti in te nemen, ging het dramatisch mis. Het Malinese leger nam wraak op de prediker door willekeurige ‘verdachten’ op te pakken, hen neer te schieten en de lijken in een nabijgelegen put te dumpen.

Nadien hebben de bewoners van Soufouroulaye – geschokt door de uitbarsting van wederzijds geweld – zich voor het merendeel afgekeerd van het salafisme. AMA heeft haar activiteiten in het dorp gestaakt. De betonmoskee is verlaten, aan het hek van de madrassa hangt een slot. Maar elders in de regio gaat het grote bekeren gewoon door.

Geld geven aan God zelf

De invloed van de salafistische islam beperkt zich niet tot de regio Mopti, ze doet zich in heel Mali gelden. Zo wordt de Hoge Islamitische Raad, een officieel orgaan dat contacten onderhoudt met regering en overheid, voor een belangrijk deel gedomineerd door salafistische moslims.

Ousmane Madani Haidara, Mali's populairste moslimleider en ook lid van de Raad, staat te boek als een fel tegenstander van het salafisme. Volgens Haidara maken salafistische organisaties misbruik van de alomtegenwoordige armoede: “Als salafisten niet met wapens komen, komen ze met geld en delen dat uit aan de

armen. Dat is zeker zo gevaarlijk.” Critici van Haidara, die door zijn volgingen als een heilige vereerd wordt, wijzen erop dat hij zelf niet veel beter is: Haidara's imperium in Bamako zou zijn opgebouwd met giften van arme, ongeletterde moslims die denken dat ze hun geld aan God zelf hebben gegeven.

Lieve groetjes uit Finland

Pontificaal een stel blote mannenbilen, grote spierballen of lederen laarzen in de rechterbovenhoek van een envelop of ansichtkaart, dat zie je niet vaak op de deurmat. Maar het Finse postbedrijf Itella brengt vanaf september dergelijke postzegels op de markt. Het gaat om een serie homo-erotische beelden als ode aan de kunstenaar Touko Laaksoonen (1920-1991), beter bekend als Tom of Finland.

Laaksoonen is ook na zijn overlij-

den nog een icoon in de homokunstwereld. In zijn carrière maakte hij meer dan 3500 tekeningen, voornamelijk van schaarsgeklede mannen in expliciete seksuele posities.

“Natuurlijk hebben we de keuze besproken, maar we leven in het jaar 2014”, zei Itella's financieel directeur tegen de Finse krant *Helsingin Sanomat*. Kunstcriticus Estelle Lovatt noemde het in het BBC-radioprogramma ‘Today’ ‘een groot statement’ en wijst op het feit dat Finland

het homohuwelijk niet toestaat.

Het Finse postbedrijf volgt hiermee zijn Amerikaanse evenknie. Daar komt in mei een postzegel ter ere van de in 1978 vermoorde homorechtenactivist Harvey Milk uit. Maar Finland brengt niet alleen deze opzienbarende zegels uit. Ze zijn onderdeel van een herfstserie waarin ook andere kunstenaars geëerd worden. De ene dag homo-erotica op de mat, de andere dag een kleurrijk landschap. (TROUW)

